

Makale Bilgisi: Taşcier, F. (2025) Siyaset Kültüründe Etiğin Yeri Üzerine Bir İnceleme. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:2, ss. 918-933.	Article Info: Taşcier, F. (2025) An Analysis of the Role of Ethics in Political Culture. DEU Journal of Humanities, Volume:12 Issue:2, pp 918-933.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
DOI: 10.69878/deuefad.1691467	DOI: 10.69878/deuefad.1691467
Gönderildiği Tarih: 4.05.2025	Date Submitted: 4.05.2025
Kabul Edildiği Tarih: 3.09.2025	Date Accepted: 3.09.2025

SIYASET KÜLTÜRÜNDE ETİĞİN YERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Feysel Taşcier*

ÖZ

Siyasal alan, toplumsal düzenin sağlanması ve kamusal yararın gözetilmesi amacıyla gelişmiştir. Ancak, bu alanın sürdürülebilirliği ve toplumsal güvenin tesisinde etik değerlerin rolü tarih boyunca tartışmalı olmuştur. Siyaset kültürü, bir toplumun siyasal değerlerini, normlarını ve liderlere yaklaşımını şekillendiren bir çerçeve sunar. Bu kültürün etik temellere dayanması, demokratik ilkelerin korunması ve siyasal aktörlerin hesap verebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, siyaset kültüründe etik ilkelerin yerini tarihsel bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmanın ilk bölümde, siyaset kültürünün tanımı ve etiğin tarihsel bağlamı ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise modern siyasette etik ilkelerin uygulanabilirliği, popülizm, medya etkisi ve toplumsal kutuplaşma bağlamında analiz edilmektedir. Çalışmanın sonucu olarak siyaset kültürüne etik değerlerin entegrasyonuna yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset kültürü, etik, toplum, tarih, siyasal alan.

AN ANALYSIS OF THE ROLE OF ETHICS IN POLITICAL CULTURE

ABSTRACT

The political sphere has developed to ensure social order and safeguard public welfare. However, the role of ethical values in sustaining this domain and establishing social trust has been a matter of debate throughout history. Political culture provides a framework that shapes a society's political values, norms, and attitudes towards leaders. Grounding this culture in ethical principles is crucial for upholding democratic ideals and ensuring the accountability of political actors. This study aims

* Doç. Dr., feysel.tascier@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5206-475X

to examine the place of ethical principles in political culture from a historical perspective. The first section addresses the definition of political culture and the historical context of ethics in this realm. The second section analyzes the applicability of ethical principles in modern politics, focusing on populism, media influence, and social polarization. The study concludes by offering recommendations for integrating ethical values into political culture.

Keywords: Political culture, ethics, society, history, political sphere.

1.GİRİŞ

Siyaset kültürü, bir toplumun siyasal değerlerini, normlarını ve siyasal otoriteye yönelik yaklaşımlarını belirleyen kapsamlı bir çerçeve sunar. Bu çerçeve, yalnızca siyasal sistemlerin işleyiş biçimlerini değil, aynı zamanda toplumun siyasal katılım seviyesini, bireylerin liderlik algılarını ve toplumsal dayanışma anlayışını da şekillendirir. Siyaset kültürü, bireylerin siyasetle olan ilişkilerinden iktidarın meşruiyetine kadar uzanan geniş bir yelpazede, toplumsal değerlerin taşıyıcısı olarak önemli bir işlev görür. Ancak bu kültürün sürdürülebilirliği ve toplumun huzurunu sağlamadaki etkinliği, yalnızca normlara ve değerlere değil, aynı zamanda bu normların etik bir temele dayanıp dayanmadığına bağlıdır.

Tarihsel olarak, siyaset kültürü toplumların etik değerler konusundaki yaklaşımları doğrultusunda şekillenmiştir. *Adalet, doğruluk, eşitlik* gibi değerlerin siyasal düzene nasıl entegre edildiği, sadece siyasal yapıların değil, aynı zamanda toplumsal barışın ve uyumun da temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda, siyaset ve etik arasındaki ilişkinin kökenlerini anlamak için Antik Yunan filozoflarının düşünceleri önemli bir başlangıç noktası sunar. Platon, Aristoteles ve diğer Antik Yunan düşünürleri, siyaset felsefesi kapsamında, etik ilkelerin siyasal düzenin merkezinde yer alması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Onlara göre, adil olmayan yasalar ve etik değerlerden yoksun bir siyasal düzen, toplumu derin bir kaosa ve adaletsizliğe sürükleyebilir.

Platon'un *Devlet ve Yasalar* gibi eserleri, bu bağlamda siyaset ve etik arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için kritik bir temel oluşturur. Özellikle Platon, yasaların sadece toplumu düzenlemek için değil, aynı zamanda bireylerin erdemli bir yaşam sürmesi için de rehberlik etmesi gerektiğini savunur. Ona göre adil yasaların olmadığı bir toplumda, bireyler arasında ne huzur ne de adalet sağlanabilir. Aristoteles ise siyaset kültürünü bir erdem pratiği olarak tanımlar ve bireylerin *iyi yaşama* ulaşmasının ancak erdemli bir siyasal düzenle mümkün olabileceğini öne sürer.

Bu tarihsel bağlam, modern siyaset kültürü tartışmalarına da ışık tutmaktadır. Bugün de siyaset kültürünün etik bir temele dayanması, demokratik normların korunması, siyasal aktörlerin hesap verebilirliği ve toplumsal uyumun sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, siyaset ve etik arasındaki ilişki, geçmişte olduğu gibi günümüzde de derinlemesine analiz gerektiren bir mesele olmaya devam etmektedir.

Etik değerlerin siyaset kültüründeki merkezi rolüne dikkat çeken Platon, *Yasalar (Nomoi)* eserinde, yöneticilerin yasalara bağlılığının devletin istikrarı için vazgeçilmez olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir: “Bir devlette yasa güçsüzse ve çiğneniyorsa, bence yıkılış çok yakındır; ama yöneticiler onun kölesi ise, devlet kurtulur ve tanrıların kentlere verdiği nimetlere kavuşur” (Platon 2007, 4. Kitap, ayrıntılı bir okuma için bkz. s. 87 - 117). Platon’un vurgusu, adil yasaların yalnızca toplumsal düzeni sağlamaya değil, aynı zamanda siyasal erdemi korumaya da kritik bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır. Platon’a göre, yasalara itaat eden bir toplum, adaleti koruyabilir; ancak bu yasalar, adil değilse, toplumda adalet ve huzur mümkün olamaz diyerek, yasal düzenin etik temellere dayanması gerektiğini savunur. Ona göre, bir toplumda adalet yoksa ne bireyler ne de devlet gerçek anlamda huzura kavuşabilir. Platon’un adalet anlayışı, bireyin kendi yeteneklerine uygun bir görev üstlenmesi ve toplumun her kesiminin bu adil düzen içinde yerini bulması üzerine kuruludur. Bu düzenin temelinde ise etik değerler ve bilge liderlerin varlığı bulunmaktadır.

Aristoteles, bireyin erdemli bir yaşam sürmesini toplumun siyasal yapısıyla doğrudan ilişkilendirir. Ona göre siyaset, yalnızca toplumsal düzenin korunmasını değil, aynı zamanda bireylerin refahına ve erdemli bir yaşam sürmesine hizmet etmeyi amaçlayan bir araçtır. *Politika* adlı eserinde, “devletin ve toplumun amacı, yalnızca var olmak değil, adil ve iyi bir biçimde yaşamaktır” diyerek siyasal yapının temel amacını açıklamıştır (Aristoteles 2000, 1. Kitap, 2. Bölüm, s. 7). Bu düşünce, devletin yalnızca fiziksel bir varlık değil, bireylerin mutluluğunu ve ahlaki gelişimini destekleyen bir yapı olması gerektiğine işaret eder. Aristoteles’e göre, siyasetin asıl hedefi bireylerin mutluluğunu ve erdemini arttırmaktır. Siyasi düzenin etik temellerden uzaklaşması, yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumun genelinde yozlaşmaya ve çözülmeye yol açar. Bu bağlamda, etik ilkelerin ihmal edilmesi, toplumsal huzuru ve siyasal istikrarı tehdit eden temel bir sorun olarak karşımıza çıkar.

Aristoteles, devlet adamının etik sorumluluklarına özellikle vurgu yapar. Ona göre devlet adamının başarısı, yalnızca yasaların uygulanmasından değil, aynı zamanda ahlaki değerlere uyum sağlamasından geçer. Bu görüş, siyaset ile etik arasındaki ayrılmaz bağı vurgular. Aristoteles’in bu yaklaşımı, devlet adamının ahlaki sorumluluğunu modern siyaset teorileri açısından da geçerli ve değerli bir bakış açısı haline getirmektedir.

Platon ve Aristoteles’in siyaset ile etik üzerine geliştirdikleri düşünceler, modern siyasal pratiklerde de güçlü izler bırakmıştır. Günümüzde liderlerin hesap verebilirliği, adaletin tesisi ve demokratik değerlerin korunması gibi temel ilkeler, bu iki filozofun siyaset-etik ilişkisine dair görüşleriyle yakından bağlantılıdır. Platon’un adalet anlayışı, çağdaş sosyal adalet kavramlarının zeminini oluştururken; Aristoteles’in erdem vurgusu, hem liderlerin bireysel sorumluluklarını hem de siyasal erdemi önceleyen

yönetim anlayışlarını tartışmada önemli bir referans noktası olmaya devam etmektedir.

Bu bağlamda Platon'un adaletin toplumsal düzenin kurumsal boyutuna yaptığı vurgu, günümüzde gelir dağılımı, fırsat eşitliği ve sosyal haklar gibi meselelerin felsefi temelini oluşturur. Aristoteles'in erdemi bireysel gelişim ile siyasal yaşam arasında bir köprü olarak ele alması ise, günümüz liderlerinin etik sorumlulukları, liyakat ve kamu yararına dayalı yönetim anlayışları açısından vazgeçilmez bir ilham kaynağıdır. Dolayısıyla, Platon ve Aristoteles'in fikirleri, modern demokrasilerin etik altyapısını şekillendiren iki farklı ama birbirini tamamlayan düşünce çizgisi olarak varlığını sürdürmektedir.

2.Siyaset Kültüründe Etiğin Tarihsel Temelleri

Platon, siyaseti ve etiği bir bütün olarak ele almış ve devletin temel amacını, bireylerin erdemli bir yaşam sürmesini sağlamak olarak tanımlamıştır. *Devlet* eserinde, adaleti erdemlerin en büyüğü ve bireyin olduğu kadar toplumun da ahenk içinde yaşamasını sağlayan diyerek, adaletin siyasal alan için birincil öneme sahip olduğunu vurgular (Platon 1993, 4. ve 6. Kitap, bkz. 433a - 436c).¹ Ona göre bir devlet, yöneticilerinin erdemli, adil olmaması durumunda yozlaşır.

Platon, *filozof - kral* önerisi ile etik değerlerin bir yönetim biçiminin temel taşı olması gerektiğini ifade eder: Ona göre, en iyiler yönetsin ki devlet de iyi olsun. Platon burada, filozofların neden yönetici olması gerektiğini açıkça belirtir. Burada devletin en iyi şekilde yönetilmesi için filozof krala duyulan gereksinim anlatılır (Platon 1993, 473 c - e). Platonun bu tespiti devlet gücü ile akıl gücünün birleşmesi gerektiğinin önemine işaret eder. Gücün veya otoritenin akıldan uzaklaşmaması kuşkusuz yapılacak işlerde liyakatli, ehliyetli olanın iş başına getirilmesinin önemini vurgular. Platona göre toplumun mutluluğu ve devletin ayakta kalmasının yolu buna dikkat etmekten geçer.

Platon'un siyaset felsefesi genellikle erdem temelli bir adalet anlayışıyla öne çıksa da, *Devlet* adlı eserinde bu erdemin yalnızca bireysel içsel bir değer değil, aynı zamanda toplumsal düzeni sağlamak için gerektiğinde zorla dayatılabilecek bir ideoloji olduğunu açıkça ortaya koyar. Filozof-kral figürü, bilgeliği nedeniyle devleti adil biçimde yönetme yeterliliğine sahip olsa da, bu yönetimin gönüllü katılıma değil, çoğu zaman halkın zorla eğitilmesine ve yönlendirilmesine dayanması gerektiği fikri özellikle dört ve beşinci kitap boyunca savunulur. Platon'un ideal devletinde eğitim sisteminin sansüre tabi tutulması, sanat ve mitolojinin denetim altına alınması, aile yapısının kaldırılması (457c, d – 467a) gibi düzenlemeler,

¹ Bu kısımda, adaletin devlet için anlamı açıklanır. Platon, devletin üç sınıfının (yöneticiler, muhafızlar ve üreticiler) kendi işlerini yapması gerektiğini ve sınıflar arasında bu düzenin ölçülü bir şekilde korunmasının adalet olduğunu belirtir.

adaletin yalnızca soyut bir erdem değil, somut olarak disiplin ve itaati öngören bir siyasi araç haline geldiğini gösterir.

Nitekim Platon, adil ve ideal bir toplum düzeninin ancak herkesin kendi sınıfına uygun davranmasıyla mümkün olacağını savunur; bu da bireysel özgürlük yerine toplumsal işlevselliği önceleyen otoriter bir model sunar. Dolayısıyla Platon'un adalet anlayışı, yalnızca bireylerin erdemli yaşamıyla değil, bu erdemin devlet eliyle zorla inşa edilmesiyle ilişkilidir.

Bu bağlamda, Platon'un siyasi projesi, modern anlamda özgürlükçü bir adalet anlayışından çok, aydınlanmış bir despotizmin teorik temellerini sunar. Annas'a göre, Platon ideal devleti kurarken halkın mutluluğundan çok düzeni önceler, bu yüzden halkın neyin "iyi" olduğunu anlamasa da filozof - kralın onlar adına karar vereceğini vurgular (Annas, 1981: s. 138). Bu konuda Popper, Platon'u "açık toplumun düşmanı" olarak tanımlar ve onun devlet anlayışını totaliter eğilimler taşıdığı için eleştirir. Ona göre Platon, bireysel özgürlükten çok "kolektif düzen" ve "toplumsal statüko"yu savunur (Popper, 1945: s. 86). Genel olarak Platon'un yönetim anlayışında özgürlüğün değil, bilgiye dayalı bir "zorunlu yönlendirme"nin esas olduğunu gözlemlemek mümkün. Burada yönlendirme, halkın aklına değil, yöneticinin filozof - kral'ın bilgelik tekeline dayanır. Başka bir deyişle, Platon'un devlet modelinde bireyin haklarından çok kamusal düzenin öncelendiğini, bireyin mutluluğunun ancak devlete hizmet ettiği sürece mümkün olacağına dair bir yaklaşım egemendir.

Aristoteles ise siyasi düzeni daha pratik bir çerçevede ele alır ve siyaset ile etiği birbiriyle ayrılmaz şekilde ilişkilendirir. *Nikomakhos'a Etik* eserinde, iyi bir toplumun temelini erdemli ve buna uygun yaşayan mutlu bireylerden oluşabileceğine dair düşüncelerini paylaşır. *Nikomakhos'a Etik* eserinde insanın nihai amacının *mutluluk (eudaimonia)* olduğunu ve bunun erdemli bir yaşamla elde edilebileceğini savunur. Mutluluğu, insanın en yüksek amacı ve nihai hedefi olarak tanımlar. Bu bağlamda, erdemli bir yaşam sürdürmenin, insanın doğasına uygun bir şekilde en iyi potansiyelini gerçekleştirilmesi anlamına geldiğini belirtir. Aristoteles, mutluluğun sadece haz veya maddi zenginliklerle değil, erdemli faaliyetlerle elde edilebileceğini vurgular. Erdemli bir yaşam, aklın rehberliğinde dengeli ve ölçülü bir yaşam sürmekle mümkündür (Aristoteles 1998, 1. Kitap, 1094 a-b, – 1095 a-b). Bu nedenle, erdemler, insanın en iyi haline ulaşmasında kritik bir rol oynar. Aristoteles böyle bir yaşamı da ancak eğitilmiş aklın bir özelliği olarak ifade ediyor.

Bu görüşleriyle Aristoteles, iyi bir yönetimin temelini erdemli yöneticilerin oluşturduğunu vurgular ve siyasi erdemin bireysel etikle ayrılmaz bir bağ içinde olduğunu açıkça ortaya koyar. Ona göre, bireylerin erdemli bir yaşam sürebilmeleri, ancak siyasi düzenin etik ilkelerle şekillenmesiyle mümkündür.

Aristoteles, *Politika* adlı eserinde; “insanın topluluk içinde (sürü halinde) yaşayan başka herhangi bir hayvanın olmadığı anlamda bir siyasal hayvandır” (zoon politikon) diyerek bireyin doğası gereği siyasal bir varlık olduğunu ifade eder (Aristoteles 2000, 1. Kitap, 2. Bölüm, s. 9). Buna göre, tür olarak insanın birlikte – bir arada siyasi yapılar kurma yönündeki eğiliminin de vurgulandığı bu yaklaşım, siyasal tarihin gelişimine kaynaklık etmiştir.² Aristoteles’in ifadesiyle, diğer özelliklerinin yanında insanın birlikte yaşayan (zoon politikon) bir canlı olarak tasvir edilmesi, siyasal topluluk kurma ihtiyacının insanda doğal bir eğilim biçiminde bulunduğuna işaret eder. Böylelikle insanın siyasal bir varlık olarak düşünülmesi, toplumsal örgütlenmenin önünü açan bir gelişme olmuştur.

Ancak bu doğal siyasal eğilim, erdem ve adalet ile desteklenmediği takdirde, bireylerin ve toplumların gerçek mutluluğa ulaşamayacağını savunur. O, siyasetin amacını yalnızca toplumsal düzeni - adaleti sağlamak olarak görmez; aksine, siyasetin en yüksek hedefi bireylerin mutluluğunu ve erdemini artırmak olmalıdır diyerek açıklar.

Aristoteles, adaleti toplumun devamlılığı için vazgeçilmez bir ilke olarak değerlendirir ve bu görüşünü adalet, toplumun bir arada kalmasını sağlayan en temel bağdır diyerek ifade eder (Aristoteles 2000, V. Kitap). Aristoteles’in bu yaklaşımı, adaletin yalnızca bireyler arasında eşitliği sağlamadığını, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı ve istikrarı da güvence altına alan temel bir unsur olduğunu göstermektedir.

Platon ve Aristoteles’in siyaset ve etik anlayışları, antik çağlardan günümüze kadar siyaset kültüründe etik ilkelerin neden hayati olduğunu anlamamıza ışık tutmaktadır. Platon’un adil yasaların toplumsal huzur üzerindeki rolüne dair görüşleri ve Aristoteles’in siyaset ile bireysel erdem arasındaki bağlantıyı öne çıkaran yaklaşımı, bu çalışmanın etik ilkelerin siyaset kültüründeki yerini tartışmasında temel bir referans noktası oluşturacaktır.

²Antik Yunan’da hayat *zoē* ve *bios* olarak birbirinden farklı iki terimle karşılaşılır. Siyasal tarihte uzun süre insan Aristoteles’in vurgusuna bağlı kalarak -siyasal hayatın- etrafında döndüğü hayatın *bios* ile temsil edildiğinden hareketle, *zoē’dan* olan farkını göstermeye çalışmıştır. Aristoteles de *Politika*’da bu ayrımın farkında olarak *polis*in amacının *iyi bir hayat* sürmek olduğunu belirterek *bios*’un siyasallığına öncelikli yeri ayırıyordu. Bu çerçevede Aristoteles’e göre *iyi hayat*, hem bireysel anlamda bütün insanların hem de ortak olarak gütmüş oldukları en yüksek amacı oluşturur. Böylelikle doğal hayat gerçeğinin kendisindeki iyi yan, insanların bir araya gelip siyasal topluluklarını kurmalarının yolunu açmıştır (Aristotle 1998: 1278b 20–30). Ortak bir yarar etrafında *polis*’te şekillenen *bios*’un siyasallığına karşılık, doğal hayatı imleyen *zoē*, kesin bir şekilde *polis*in dışında tutularak *oikos*’un alanına dâhil edilmiş oluyor. Aristoteles’e göre, *zoē* anlamında insanın *oikos*’a çekilmesi hayatı idame ettiren üretici yanından ileri gelmektedir (Aristotle 1998: 1252a 25 – 35).

Siyaset ve etik arasındaki ilişki, insanlık tarihi boyunca farklı bağlamlarda ele alınmış ve zamanla değişken bir yapı sergilemiştir. Antik Yunan’da, etik, siyasetin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmiş ve siyasal düzenin temelini oluşturmuştur. Platon ve Aristoteles gibi düşünürler, siyasal düzenin ancak ahlaki değerler üzerine inşa edilirse kalıcı bir başarıya ulaşabileceğini savunmuşlardır.

Platon, ideal devlet anlayışını *Devlet (Politeia)* eserinde ayrıntılı bir şekilde ortaya koyar. Ona göre, bir toplumun yöneticileri *filozof kral* olmalı ve bilgelik, adalet ve erdem ilkeleri doğrultusunda hareket etmelidir (Platon 1993, 473d–e). Bu yaklaşım, siyaseti yalnızca pratik ve teknik bir alan olarak değil, bireyin ve toplumun ahlaki gelişimine hizmet eden bir etkinlik olarak tanımlar. Platon’a göre, adalet ve erdem ilkelerine dayalı bir siyasal düzen, hem toplumsal uyumu hem de bireylerin mutluluğunu sağlamayı hedeflemelidir.

Antik Yunan’da felsefi temellere dayalı bir şekilde ele alınan siyaset ve etik ilişkisi, Orta Çağ’a geçişle birlikte teolojik bir zemine oturmuştur. Hristiyanlık düşüncesinin egemen olduğu bu dönemde, etik ve siyaset, ilahi adaletin ve Tanrı’nın yasalarının bir yansıması olarak ele alınmıştır. Antik Yunan’da bireylerin erdemli bir yaşam sürmesi ve siyasal düzenin bu erdemlere uygun bir şekilde inşa edilmesi gerektiği savunulurken, Orta Çağ’da bu yaklaşım, Tanrı’nın iradesine uygun bir siyasal düzenin kurulması fikriyle yeniden yorumlanmıştır.

Aziz Augustinus’un *Tanrı Devleti (De Civitate Dei)* adlı eserinde, bu teolojik dönüşüm açıkça görülmektedir. Augustinus, bu eserinde gerçek adaletin yalnızca Tanrı’nın egemenliğindeki ilahi bir düzende mümkün olduğunu savunur. Ona göre, insan toplulukları, Tanrı’nın adaletine dayanmayan bir düzen içinde, sadece geçici barışı sağlayabilir; ancak bu barış, insanın nihai mutluluğunu garanti etmez (Augustinus 2012, s. 45). Bu bağlamda, dünyevi devletin görevi, insanları ilahi devlete hazırlamaktır. Augustinus, Platon’un *adalet* ve *erdem* odaklı devlet anlayışını Hristiyan inançlarıyla birleştirerek, adaletin ilahi bir temele dayandırılması gerektiğini savunur.

Thomas Aquinas ise, Aristoteles’in siyaset ve etik arasındaki ilişkiyi ele aldığı yaklaşımını, Hristiyanlık teolojisiyle uyumlu hale getirmiştir. Aquinas’ın *Summa Theologica* eserinde geliştirdiği doğal hukuk anlayışı, etik ve siyaseti birleştiren önemli bir kuram olarak karşımıza çıkar. Aquinas’a göre, “Doğal hukuk, Tanrı’nın ebedi yasasının bir yansımasıdır ve insan aklı tarafından kavranabilir” (Aquinas 2010, s. 105). Ona göre, siyasal düzen, doğal hukuk ilkelerine uygun olmalı ve insanların erdemli bir yaşam sürmesini sağlamalıdır. Bu çerçevede, adalet, bireylerin haklarını korumanın ötesinde, toplumsal barışı ve dayanışmayı sağlayan ilahi bir düzenin ifadesidir.

Bu dönüşüm, siyaset ve etik ilişkisinin, Antik Yunan'daki felsefi ve akıl temelli yaklaşımından Orta Çağ'daki ilahi ve teolojik bir anlayışa evrildiğini göstermektedir. Platon ve Aristoteles'in erdem ve adalet üzerine geliştirdikleri fikirler, Augustinus ve Aquinas'ın çalışmalarında ilahi bir çerçeveye oturtularak yeniden yorumlanmıştır. Böylelikle, Orta Çağın siyaset ve etik anlayışı, bireysel erdemden ziyade, Tanrı'nın buyruklarına ve toplumsal düzenin ilahi bir plana uygunluğuna odaklanmıştır.

Orta Çağda dinin siyasetteki etkisi, etik değerlerin siyasal süreçlerdeki rolünü daha da güçlendirmiştir. Özellikle Hristiyanlık, adalet, doğruluk ve erdem gibi etik ilkeleri siyasal karar alma süreçlerinin temel unsurları haline getirmeyi amaçlamıştır. Bu dönemde, siyaset yalnızca toplumsal düzeni sağlama aracı olarak değil, aynı zamanda Tanrı'nın düzenine hizmet eden bir yapı olarak görülmüştür.

Thomas Aquinas, Orta Çağ'ın siyaset ve etik anlayışını biçimlendiren en önemli düşünürlerden biri olarak, siyasal otoritenin ahlaki yasalarla uyum içinde olması gerektiğini savunur. Ona göre, adalet, doğal hukukla uyumlu olan yasaların uygulanmasıyla sağlanabilir; bu yasalar, ilahi yasaların yeryüzündeki bir yansımasıdır. Aquinas, “bir yönetim ilahi yasaları çiğnediğinde, meşruiyetini kaybeder; çünkü bir yönetim ancak Tanrı'nın düzenine hizmet ettiği sürece adildir” diyerek siyasal otoritenin meşruiyet sınırlarını açık bir şekilde çizer (Aquinas 1988, s. 102).

Bu dönemde siyaset, Tanrı'nın düzenine hizmet eden bir araç olarak kabul edilmiş ve etik ilkeler, siyasal düzenin temel taşları olarak görülmüştür. Bu anlayış, Orta Çağ'da siyasetin etik ilkelerle sıkı bir ilişki içinde ele alındığını göstermektedir. Adalet, bireylerin haklarını korumakla sınırlı kalmamış; toplumsal dayanışmayı ve istikrarı sağlayan bir ilke olarak siyasal düzenin temeline yerleştirilmiştir. Böylece etik, yalnızca bireysel davranışları değil, siyasal yapıların meşruiyetini de belirleyen bir unsur haline gelmiştir.

Rönesans ve Aydınlanma dönemi, siyaset ve etik arasındaki ilişkinin yeniden tartışmaya açıldığı önemli bir dönüm noktasıdır. Orta Çağ'ın teolojik temelli siyaset anlayışı yerini, insan merkezli bir perspektife ve bireysel aklın öne çıktığı bir yaklaşım biçimine bırakmıştır. Bu değişim, siyaset teorisinde hem etik normların rolünün hem de siyasetin doğasının yeniden değerlendirilmesine yol açmıştır.

Machiavelli'nin *Prens* eseri, bu tartışmanın merkezinde yer alır. Machiavelli, siyaset ve etik arasındaki ilişkiyi geleneksel anlayışlardan farklı bir şekilde ele almış ve siyasetin doğası gereği güç ve pragmatizm üzerine kurulu olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre, “Bir hükümdar, başarıya ulaşmak için gerektiğinde etik normları ve ahlaki değerleri göz ardı edebilmelidir” (Machiavelli 1998, s. 89). Machiavelli, bir yöneticinin, devletin istikrarını ve gücünü koruma adına ahlaki olmayan yöntemlere başvurmasının kaçınılmaz olabileceğini savunur. Bu bağlamda, siyaseti “sonuç odaklı” bir etkinlik

olarak tanımlar ve *amaç, araçları haklı çıkarır* görüşüyle, etik normların siyasette ikincil bir role sahip olduğunu vurgular.

Machiavelli'nin yaklaşımı, modern siyaset teorisinin gelişimine önemli bir katkı sağlamış, ancak aynı zamanda siyaset kültüründe etik normların zayıflamasına da yol açmıştır. Machiavelli, geleneksel erdem anlayışını siyasetin dışına iterek, devletin başarısını koruma hedefini öncelikli kılmıştır. Bu anlayış, pragmatik bir siyaset modelinin temelini oluşturmuş ve modern devletlerin politika yapım süreçlerinde etkili olmuştur. Bununla birlikte, bu görüş, etik normların siyasetteki rolüne ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bazı düşünürler, Machiavelli'nin önerdiği pragmatik yaklaşımların etik ve siyaseti birbirinden kopardığını ve toplumun siyasal süreçlere olan güvenini zayıflattığını savunmuştur. Rönesans'ın birey merkezli bakış açısı ve Aydınlanmanın akıl temelli değerleri, Machiavelli'nin fikirleriyle birlikte modern siyaset teorisinin temellerini atmıştır. Ancak bu süreç, etik ile siyasetin dengeli bir ilişki içinde kalıp kalamayacağı sorusunu gündemde tutmaya devam etmiştir.

Aydınlanma dönemi, etik ve siyasetin yeniden bağdaştırıldığı bir düşünce çağını temsil eder. Bu dönemin önde gelen düşünürlerinden biri olan Immanuel Kant, ahlak yasalarının siyasetin ve tüm insan eylemlerinin temelini oluşturması gerektiğini savunarak *erdemli siyaset, ödeve uygun* olan bir yaşam anlayışını geliştirmiştir. Kant'a göre, siyaset yalnızca güç ve çıkar üzerine kurulu bir alan olmamalıdır; aksine, bireylerin ahlaki özerkliklerini koruyan ve evrensel ahlak yasalarına uygun bir şekilde işleyen bir düzeni hedeflemelidir (Kant 1991, s. 12 -13)

Kant'ın *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi* ve *Pratik Aklın Eleştirisi* adlı eserlerinde ele aldığı *kategorik imperatif* ilkesi, bu anlayışın temelinde yer alır.³ Ona göre, bireylerin ve devletlerin tüm eylemleri, herkes için geçerli olan evrensel ahlak yasalarına uygun olmalıdır. Kant, "Erdemli bir siyaset, ahlaktan ayrılamaz; çünkü ahlaki olmayan bir siyaset, meşruiyetini kaybeder" diyerek siyasetin etik ilkelerle uyumlu olması gerektiğini vurgular (Kant 1991, s. 12). Bu yaklaşımıyla Kant, bireysel özgürlük, eşitlik ve adalet gibi kavramları siyasal düzenin temeline yerleştirerek modern siyaset felsefesine önemli bir katkı sağlamıştır.

Modern çağ, özellikle Sanayi Devrimi ve küreselleşme süreçlerinin etkisiyle, siyaset kültüründe etik normların uygulanabilirliğini daha karmaşık bir hale getirmiştir. Teknolojik ilerlemeler, endüstriyel büyüme ve iletişim araçlarındaki devrimler, toplumları dönüştürürken siyaset ve etik arasındaki ilişkiyi de yeniden şekillendirmiştir. Demokrasi, etik ilkelerin siyasal süreçlere entegre edilmesi için önemli bir zemin sağlamış ve insan hakları, eşitlik, adalet

³ Kant'ın *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi* eserinde iyi isteme kavramını içeren ve ödeve uygun bir şekilde yapılan eylemin değeri için ayrıntılı bir okuma için bkz. (Kant, 2002, s. 12 -14).

gibi evrensel değerler, demokratik yönetim biçimlerinin temel dayanakları haline gelmiştir.

Ancak modern dünyada, ekonomik çıkarlar, ideolojik çatışmalar ve uluslararası rekabet gibi faktörler, etik değerlerin siyasetteki rolünü zaman zaman geri plana itmiştir. Örneğin, sanayileşme sürecinde çevresel ve sosyal maliyetler göz ardı edilerek ekonomik büyüme önceliklendirilmiş, bu durum etik kaygılarla çatışan bir siyaset anlayışını ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde, küreselleşmenin yarattığı uluslararası ilişkilerde güç dengeleri, çoğu zaman etik ilkelerin yerine stratejik çıkarların belirleyici olmasına yol açmıştır.

Bu bağlamda, modern siyasette etik değerlerin uygulanabilirliği, bireylerin ve toplumların haklarını koruma çabası ile devletlerin ekonomik ve politik çıkarları arasındaki bir dengeye dayanır. Etik, yalnızca ideal bir ilke olarak değil, aynı zamanda toplumsal istikrarı ve uluslararası iş birliğini teşvik eden bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu normların etkili bir şekilde uygulanabilmesi, hem iç siyasette hem de küresel düzeyde liderlerin ve kurumların etik sorumlulukları benimsemelerine bağlıdır.

3.Siyaset Kültüründe Etiğin Günümüzdeki Rolü Üzerine

Günümüz siyasetinde etik, liderlerin ve kurumların meşruiyetini sağlayan temel unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir. Ancak siyasetin çıkar odaklı doğası, etik ilkelerin uygulanabilirliğini sınırlayabilmektedir. Modern demokrasilerde etik, çoğunlukla yolsuzlukla mücadele, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi alanlarda öne çıkmaktadır. Bu değerler, hem siyasi liderlerin bireysel davranışlarını hem de siyasi kurumların işleyişini şekillendiren normatif bir çerçeve sunar.

Modern dünyada etik normların siyasal süreçlere entegre edilmesi, yalnızca bir teorik tartışma konusu olmaktan çıkmış ve somut uygulamalarla desteklenen bir gereklilik haline gelmiştir. Özellikle yolsuzluk, etik değerlerin siyasetteki önemini açıkça gözler önüne seren temel sorunlardan biridir. Bu bağlamda, Transparency International gibi uluslararası kuruluşlar, yolsuzlukla mücadelede etik normların merkezi bir rol oynaması gerektiğini savunmaktadır. Transparency International'ın 2021 raporuna göre, yolsuzluğun önlenmesi ve siyasal süreçlerde şeffaflığın artırılması için liderlerin ve kamu kurumlarının etik standartlara bağlı kalması zorunludur (Transparency International 2021, s. 8).

Bu tür girişimler, etik ilkelerin yalnızca felsefi bir tartışma değil, aynı zamanda pratik siyasetin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir. Örneğin, kamu kaynaklarının adil bir şekilde dağıtılması, karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi uygulamalar, etik değerlerin siyasette nasıl somutlaşabileceğini ortaya koyar. Transparency International, “Yolsuzluk Algı Endeksi” gibi araçlarla devletlerin etik normlara bağlılık düzeylerini değerlendirerek, siyasal ve toplumsal süreçlerin şeffaflık ilkelerine uygun hale getirilmesi için rehberlik etmektedir. Bu tür girişimler,

etik normların yalnızca siyasal söylemlerde değil, pratikte de uygulanabilirliğini artırmayı hedeflemektedir.

Ancak bu süreç, yalnızca uluslararası kuruluşların çabalarıyla sınırlı değildir. Etik normların siyasetteki etkisini artırmak, hükümetlerin şeffaflık politikalarını güçlendirmeleri, sivil toplumun bu süreçlere dâhil edilmesi ve medya gibi denetleyici mekanizmaların etkin bir şekilde çalışması ile mümkündür. Etik, bu bağlamda sadece bireysel bir erdem değil, aynı zamanda siyasal süreçlerin meşruiyetini koruyan temel bir unsurdur.

Bununla birlikte, modern siyaset kültüründe etik normların uygulanabilirliği, çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. *İlk olarak*, popülizm ve lider merkezli siyaset anlayışı, etik ilkelerin göz ardı edilmesine yol açabilmektedir. Popülist liderler, çoğunluk desteğini elde etmek ve seçmen tabanını genişletmek adına, genellikle kısa vadeli hedeflere odaklanır. Bu yaklaşım, uzun vadeli etik sorumlulukların ihmal edilmesine ve toplumsal değerlerin zarar görmesine neden olabilir. Popülist söylemler, özellikle ekonomik krizler, göç veya toplumsal kutuplaşma gibi hassas konularda etik normların yerine pragmatik ve çoğunlukçu politikalara ağırlık verilmesine yol açmaktadır.

Cas Mudde'nin popülizm üzerine yaptığı çalışmada belirttiği gibi, popülist liderler "halkın sesi" olduklarını iddia ederek, siyasi kurumların denetleyici ve dengeleri sağlayıcı işlevlerini zayıflatabilir. Mudde'ye göre, bu yaklaşım, etik ilkelerin ve kurumsal yapıların önemini gölgede bırakabilir ve uzun vadede toplumun siyasal süreçlere olan güvenini ciddi şekilde sarsabilir (Mudde 2004, s. 563).⁴ Böyle bir ortamda, etik ilkeler, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda kurumsal ve siyasal düzeyde de daha savunmasız hale gelir.

Bu bağlamda, etik normların uygulanabilirliğini artırmak için liderlerin etik sorumlulukları benimsemesi kadar, güçlü ve bağımsız denetim mekanizmalarının varlığı da kritik bir öneme sahiptir. Özellikle demokratik rejimlerde, şeffaflık, hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleri, etik normların kurumsallaşması açısından hayati bir rol oynamaktadır. Bu ilkelerin göz ardı edildiği durumlarda, toplumsal kutuplaşma ve siyasal güvensizlik daha da derinleşebilir.

İkinci olarak, medya ve dijital platformların siyasetteki rolü, etik değerlerin zayıflamasına ve siyaset kültürünün yozlaşmasına neden olabilmektedir. Özellikle sosyal medya, siyasal süreçlerin şeffaflığını ve etik normlara dayalı işleyişini tehdit eden bir alan haline gelmiştir. Yanlış bilgilendirme, manipülasyon ve nefret söylemi gibi sorunlar, toplumsal

⁴ Popülist liderlerin etik normları ihmal etme potansiyeli ve kurumsal işleyiş üzerindeki etkisi konusunda ayrıntılı bir okuma için bkz. aynı eserin ilgili kısmına s. 541-563

kutuplaşmayı artırırken, siyaset kültüründe etik normların önemini gölgede bırakmaktadır.

Bu bağlamda, *Cambridge Analytica* skandalı, dijital platformların etik dışı kullanımına ilişkin önemli bir örnek oluşturur. 2018 yılında ortaya çıkan bu skandal, bireylerin sosyal medya platformları üzerinden topladıkları verilerin, izinsiz bir şekilde siyasi kampanyalarda kullanılmasını açığa çıkarmıştır. Bu yöntemle, bireylerin psikografik profilleri oluşturularak seçim süreçlerinde seçmen davranışlarını manipüle etmeyi hedefleyen kampanyalar yürütülmüştür.⁵

Sosyal medya platformları, şeffaf olmayan algoritmalar ve dezenformasyona açık yapılarıyla, etik normların aşınmasına neden olmaktadır. Bu durum, liderlerin ve siyasi partilerin yanı sıra bireylerin de etik sorumluluklarına dikkat etmesini gerektiren bir çağrı niteliğindedir. Özellikle dijital medya alanında daha sıkı yasal düzenlemeler ve etik ilkelerin gözetimi, demokratik süreçlerin sağlıklı bir şekilde işlemesi için hayati önem taşımaktadır.

Son olarak, ekonomik küreselleşme, siyasette etik normların sınırlarını zorlayan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme süreci, uluslararası ticaretin, finansal sistemlerin ve çokuluslu şirketlerin etkisinin hızla artmasına neden olmuştur. Ancak bu durum, etik ilkelerin uluslararası siyasette göz ardı edilmesine yol açan ciddi sorunlar doğurmuştur. Uluslararası ilişkilerdeki çıkar çatışmaları, güç dengeleri ve rekabetçi politikalar, etik değerlerin sıklıkla arka plana itilmesine neden olmaktadır.

Özellikle insan hakları ihlalleri, çevresel sürdürülebilirlik ve yolsuzluk gibi sorunlar, uluslararası siyasetin etik bir çerçevede ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, çevreye zarar veren ekonomik faaliyetler ve büyük sanayi projeleri, yalnızca kısa vadeli kazançlara odaklanırken, uzun vadeli çevresel ve toplumsal etkiler göz ardı edilmektedir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri, gelişmekte olan ülkelerde doğal kaynakların çok uluslu şirketler tarafından sömürülmesi ve bu süreçte yerel halkların haklarının ihlal edilmesidir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) raporlarına göre, çevresel sürdürülebilirlik konusundaki eksiklikler, küresel eşitsizlikleri derinleştirmekte ve siyasal düzenlerin etik temellerine zarar vermektedir (UNEP 2020, s. 34).

Bunun yanı sıra, uluslararası siyasette yolsuzluk ve çıkar gruplarının etkisi, küresel yönetimde etik değerlerin zayıflamasına neden olmaktadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2021 Yolsuzluk Algı Endeksi'ne göre,

⁵ Gazeteci Carole Cadwalladr'ın detaylı bir şekilde ortaya koyduğu gibi, bu tür etik dışı uygulamalar yalnızca bireylerin mahremiyetini ihlal etmekle kalmamış, aynı zamanda demokrasinin temel dayanaklarına duyulan güveni de sarsmıştır (Cadwalladr, 2018, s. 45). <https://www.theguardian.com/news/series/cambridge-analytica-files>

birçok ülke uluslararası iş birliğinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini ihmal etmektedir. Bu durum, etik ilkelerin yalnızca ulusal düzeyde değil, uluslararası sistemin işleyişinde de temel bir rol oynaması gerektiğini göstermektedir.

Küreselleşme çağında siyasetin etik normlarla uyumlu bir şekilde işlemesi, devletlerin yalnızca ekonomik çıkarları değil, aynı zamanda insan hakları, çevresel sorumluluk ve toplumsal eşitlik gibi temel değerleri gözetmesine bağlıdır. Bu bağlamda, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin, küresel etik standartların geliştirilmesi ve uygulanması konusundaki rolü daha da önem kazanmaktadır.

3. SONUÇ

Bu çalışmada, siyaset kültüründe etik normların tarihsel, teorik ve modern perspektiflerden ele alınması, etik değerlerin siyasal düzenin işleyişinde temel bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Etik, yalnızca bireylerin ahlaki davranışlarını belirleyen bir unsur değil, aynı zamanda siyasal kurumların meşruiyetini pekiştiren ve toplumla devlet arasındaki güven ilişkisini güçlendiren bir yapı taşıdır. Etik normların yokluğu ya da ihmal edilmesi, siyaset kültüründe yozlaşmaya ve toplumsal güven kaybına yol açmaktadır. Nitekim siyasetin çıkar çatışmalarına dayalı doğası, etik normların uygulanabilirliğini belirli ölçülerde sınırlamaktadır. Güç mücadelesi, iktidar arzusu ve kısa vadeli politik kazançlar, çoğu zaman ilkesel değerlerin geri plana itilmesine neden olmaktadır. Bu durum, etik ilkelerin teoride kabul edilmesine rağmen, pratikte yeterince içselleştirilemediğini göstermektedir. Ayrıca modern demokrasilerde dahi yolsuzluk, hesap verebilirlik eksikliği ve kurumsal şeffaflık sorunları, etik değerlerin siyaset kültüründeki konumunu kırılgan hâle getirmektedir.

Siyaset kültürünün etik temelli bir zeminde güçlendirilmesi, hem bireysel hem de kurumsal düzeyde çok boyutlu bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Liderlerin bireysel sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, etik eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve kurumsal işleyişte şeffaflık mekanizmalarının etkinleştirilmesi bu sürecin temel adımlarıdır. Ayrıca yurttaş katılımının artırılması, toplumsal denetimin güçlendirilmesi ve bağımsız kurumların rolünün genişletilmesi, etik normların yalnızca teorik bir ideal olarak kalmasını engelleyerek, siyasetin pratik işleyişine nüfuz etmesini sağlayacaktır. Böylece etik, modern siyaset kültüründe hem meşruiyetin hem de sürdürülebilir demokratik işleyişin vazgeçilmez bir unsuru hâline gelebilir.

Antik dönemden modern çağa kadar süregelen tartışmalar, etik ve siyasetin her zaman karmaşık bir ilişki içinde olduğunu göstermiştir. Platon ve Aristoteles gibi düşünürler, etik değerlerin siyaset kültürünün temelini oluşturması gerektiğini savunurken, Machiavelli gibi pragmatist yaklaşımlar, siyaseti etik normlardan bağımsız bir güç mücadelesi olarak ele almıştır.

Modern dönemde ise yolsuzluk, popülizm ve medya manipülasyonu gibi sorunlar, etik değerlerin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Günümüz siyasetinde etik normların ihmal edilmesi, toplumsal güvensizlik, kutuplaşma ve demokratik değerlerin zayıflaması gibi sonuçlara yol açmaktadır. Özellikle popülist liderlerin kısa vadeli çıkarlar uğruna etik ilkeleri göz ardı etmesi, siyasal süreçlerde adalet, eşitlik ve hesap verebilirlik gibi değerlerin geri plana itilmesine neden olmaktadır. Medya ve dijital teknolojilerin siyasette manipülasyon aracı olarak kullanılması, etik sorunları daha da derinleştirmektedir.

Ancak siyaset kültüründe etik normların tamamen göz ardı edilmesi kaçınılmaz bir durum değildir. Demokratik sistemlerin güçlendirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının etkin bir şekilde uygulanması, etik değerlerin siyasal süreçlerde yeniden ön plana çıkmasını sağlayabilir. Bu nedenle, etik normların yalnızca bireysel düzeyde değil, kurumsal düzeyde de güçlendirilmesi gereklidir. Siyaset kültüründe etik normların güçlendirilmesi için birtakım öneriler için hem bireysel hem de kurumsal reformların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu alanda öne çıkan temel başlık ve konuları şu başlıklar etrafında özetlemek mümkündür:

Bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi: Kamu harcamalarının şeffaf bir şekilde denetlenmesi ve liderlerin mal varlıklarının açıklanması gibi uygulamalar, siyasal süreçlerde etik ihlalleri azaltabilir.

Etik eğitiminin siyaset ve kamu yönetimindeki önemi: Siyaset bilimi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler gibi alanlarda etik eğitiminin daha fazla yer alması, geleceğin liderlerinin etik normlara daha duyarlı olmasını sağlayabilir. Etik eğitimi, bireylerin yalnızca kişisel ahlaki gelişimlerini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda kamu yönetimi ve siyasal kurumların işleyişinde de olumlu etkiler yaratır. Rawls'ın belirttiği gibi, *adalet, toplumsal kurumların ilk erdemidir* ve bu anlayış, etik eğitimin siyasal düzenin temel taşlarından biri olması gerektiğini ortaya koyar (Rawls 1971, s. 54). Bu bağlamda, etik eğitimi, kamu yöneticilerinin ve siyasetçilerin karar alma süreçlerinde daha adil ve hesap verebilir davranışlar sergilemesini teşvik eder. Örneğin, kamu kaynaklarının dağıtımı, insan haklarının korunması ve şeffaflık gibi kritik konular, etik ilkelerle şekillendirilen bir siyaset anlayışını gerektirir. Ayrıca, uluslararası ilişkilerde etik eğitim, devletlerarasında daha sürdürülebilir ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımın geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Etik eğitiminin kurumsal düzeyde yerleşmesi, kamu yönetiminde yolsuzluk, ayrımcılık ve çıkar çatışması gibi sorunların azalmasına yardımcı olabilir. Bu nedenle, siyaset bilimi ve kamu yönetimi müfredatlarında etik derslerine daha fazla ağırlık verilmesi, hem bireylerin hem de kurumların etik standartlarını yükseltmek açısından kritik öneme sahiptir.

Medya ve dijital teknolojiler üzerindeki düzenlemelerin güçlendirilmesi: Yanlış bilgilendirme ve manipülasyonla mücadele için medya ve sosyal medya platformlarının etik kurallar çerçevesinde düzenlenmesi gereklidir. Bu süreç, bağımsız medya denetim organlarının oluşturulmasıyla desteklenmelidir.

Sivil toplumun rolünün artırılması: Sivil toplum kuruluşları, liderlerin etik normlara uygun hareket etmesini sağlamak için önemli bir denetim aracı olarak kullanılabilir. Örneğin, Transparency International gibi kuruluşlar, yolsuzlukla mücadelede ve liderlerin hesap verebilirliğini artırmada etkili olmuştur.

Uluslararası etik normların güçlendirilmesi: Uluslararası ilişkilerde etik değerlerin güçlendirilmesi için bağlayıcı uluslararası anlaşmalar ve kurumlar oluşturulmalıdır. Paris İklim Anlaşması gibi belgeler, bu yönde önemli bir adım olsa da, daha güçlü mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Annas, Julia. *An Introduction to Plato's Republic*. Oxford University Press, 1981.
- Aquinas, T. (2010). *Summa Theologica* (S. Babür, Çev.). Kabalcı Yayınları.
- Aristotle. (1998). *Nikomakhos'a Etik*. (S. Babür, Çev.). Ayraç Yayınevi.
- Aristotle. (1998). *Politics*, (Translated by H. Rackham), Harvard University Press.
- Aristotle. (2000). *Politika* (5. Baskı). (M. Tunçay, Çev.). Remzi Kitabevi.
- Augustine. (2012). *Tanrı Devleti*. (A. Kurnaz, Çev.). İş Bankası Yayınları.
- Cadwalladr, C. (2018, 18 Mart). The Cambridge Analytica Files. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/news/series/cambridge-analytica-files>
- Kant, I. (1991). *Pratik Aklın Eleştirisi* (İ. Kuçuradi, Çev.). Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kant, I. (2002). *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi* (İ. Kuçuradi, Çev.). Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Machiavelli, N. (1998). *Prens* (B. B. Özipek, Çev.). Alfa Yayınları.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>
- Plato. (1993). *Devlet* (H. Eyüboğlu ve M. A. Cimcoz, Çev.). Remzi Kitabevi.
- Plato. (2007). *Yasalar* (C. Şentuna ve S. Babür, Çev.). Kabalcı Yayınevi.
- Popper, Karl. *The Open Society and Its Enemies*, Volume I: *The Spell of Plato*. Routledge, 1945.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
- Transparency International. (2021). *Corruption Perceptions Index 2021: Global analysis and trends*. <https://www.transparency.org>
- United Nations Environment Programme. (2020). *Global Environment Outlook 6: Summary for Policymakers*. UNEP.